

حقوق جنایی عصر قاجار

در قانون نامه کنت

ایرج خلیل زاده

پژوهشگر دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی و قاضی دادگستری

محمد حسن پور

کارشناس ارشد فقه و حقوق اسلامی و قاضی دادگستری

مسعود رضایی

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی

سرشناسه	خلیل زاده، ایرج، ۱۳۷۱ -
عنوان و نام پدیدآور	حقوق جنایی عصر قاجار در قانون نامه کنت / ایرج خلیل زاده، محمد سخن پور، مسعود رضایی.
مشخصات نشر	تهران: خرسندی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۲۷۹ ص.
شابک	978-622-224106-3
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	قانون نامه کنت
موضوع	حقوق جزا -- ایران -- تاریخ
موضوع	Crime law -- Iran -- History
موضوع	ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳-۱۳۴۴ ق.
موضوع	Iran -- History -- Qajars, 1779-1925
شماره افزوده	حسن پور، محمد، ۱۳۷۰ -
شماره افزوده	رضایی، مسعود، ۱۳۷۰ -
رده بندی کنگره	DSR۱۳۷۲
رده بندی دیویی	۹۵۵/۰۷۴۵
شماره کتابخانه ملی	۶۰۲۸۵۷۸

انتشارات خرسندی

تهران، خیابان نلسون ماندلا (چردن)، چهارم - کدوک، ضلع شمال غربی، پلاک ۶۶، طبقه اول، واحد ۳ تلفن: ۸۱۶۶۵۳۰۷ - ۸۱۶۶۳۷۶۲

مرکز پخش و توزیع: خیابان انقلاب، خیابان فخر، ازی، خیابان لبافی نژاد، نرسیده به خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۴، واحد ۱۱۱۲

تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵ - ۶۶۴۹۰۵۸۴ - ۶۶۱۲۸۰۸۱

فروشگاه شماره ۱: میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید بن بست ۴، پلاک ۵

تلفن: ۶۶۴۹۸۱۱۲

فروشگاه شماره ۲: خیابان انقلاب، مجتمع پارسا، پلاک ۱۲۱۸ - تلفن: ۶۶۹۷۳۹۰۴

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

حقوق جنایی عصر قاجار در قانون نامه کنت

ایرج خلیل زاده - محمد حسن پور - مسعود رضایی

صفحه آرای: الهام پیدایی

چاپ اول: ۱۳۹۹ - شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۵۰۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-622-224106-3

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۴۱۰۶-۳

فهرست مطالب

۷	 دیباچه
۱۱	 فصل اول: کنت و اقدامات حقوقی - قضایی وی در ایران
۱۲	 بخش اول - معرفی کنت و دستاوردهای حقوقی وی
۱۲	 مبحث اول - زندگی نامه کنت
۱۵	 مبحث دوم - اقدامات کنت در تشکیل پلیس
۲۵	 گفتمان اول - گزوه
۲۶	 گفتار دوم - میرشب
۲۸	 گفتار سوم - اول
۳۱	 گفتار چهارم - طمیر در زمان کنت
۵۲	 مبحث سوم - تدبیر در نظامات و طرح بدایع نظمیه
۶۵	 بخش دوم - گونه شناسی جرائم در قانون کنت
۶۶	 مبحث اول - جرایم علیه اشخاص
۶۶	 مبحث دوم - جرایم علیه اموال
۶۸	 مبحث سوم - جرایم علیه امنیت
	 فصل دوم: ارزیابی واکنش‌های کیفری در قبال جرایم و مجازات قانون کنت
۷۱	 بر قوانین جزایی بعدی
۷۲	 بخش اول - گونه شناسی مجازات‌ها در قانون کنت
۷۴	 مبحث اول - مجازات‌های بدنی
۷۴	 مبحث دوم - مجازات حبس
۷۶	 مبحث سوم - سایر مجازات‌ها
۷۶	 گفتار اول - جزای نقدی

- گفتار دوم- ضبط اموال ۷۷
- گفتار سوم- ازدواج اجباری ۷۸
- بخش دوم- تاثیر گذاری قانون کنت بر قوانین جزایی بعدی ۷۸
- مبحث اول- تاثیر قانون کنت بر قانون جزای عرفی ۷۹
- مبحث دوم- تاثیر قانون کنت و قانون جزای عرفی بر قوانین جزایی بعدی ۸۱
- گفتار اول- زندگی، فعالیت‌ها و آثار فیروز میرزا نصرت الدوله ۸۳
- گزار دوم- بررسی قانون جزای عرفی ۹۱
- منابع ۱۴۵
- ضمایم ۱۵۱
- ضمیمه شماره ۱: متن قانون نامه کنت (۱۲۵۸ ش) ۱۵۱
- ضمیمه شماره ۲: قانون جزای عرفی ۱۶۷
- ضمیمه شماره ۳: طرح تنظیمات نظم ۲۶۸
- ضمیمه شماره ۴: آیین نامه اجرایی مبحث پنجم (مواد ۲۲۵ تا ۲۳۳) از قانون جزای عرفی ۲۷۸

دیاچه

قانون کنت زیربنای قانون های مجازات بعد از خود در ایران را تشکیل می دهد. کتابچه قانونی کنت شامل یک مقدمه و پنجاه و هشت ماده است. متعنه درباره شرح وظایف و تکالیف پلیس است و مواد مندرج در آن، به کفرها، پیش بینی شده برای جنایات، جنحه و خلاف پرداخته است. بعد از طرح تنظیمات نظمیه، در سال ۱۲۵۸ خورشیدی قانون نامه ای که کنت تهیه کرده بر. به تأیید ناصرالدین شاه رسید و سال ها مورد اجرا بود. این قانون در ۵۸ ماده تنظیم شده که در بر گیرنده صور گوناگون رفتارهای ضد اجتماعی است. مقرراتی که شاخه های علوم جنایی (از جمله حقوق جنایی اختصاصی، آیین دادرسی جنایی و حتی جرم شناسی و بزه دیده شناسی) پیوند می خورد؛ به گونه ای که در پرتو این مقررات می توان از بازتاب اصل ها و قاعده های حقوق جنایی و نیز دیگر مفهوما و نظریه های این علوم در بیکره این متن قانونی سخن گفت. البته فراتر از توصیف مقررات این کتابچه بر پایه اصل ها و مفهوما های پیش گفته، مطالعه ماده های آن پیام های دیگری نیز در بر دارد که از جمله از دریچه - مع - شناسی حقوقی نیز تحلیل پذیرند. این قانون را می توان حتی مقدم بر قانون جزای عرفی، اولین سند قابل مطالعه و ارزیابی در شاخه مطالعاتی کیفر شناسی در ایران دانست. از مجازات های بدنی نظیر اعدام، شلاق، قطع عضو و ... در این قانون اثری نیست مگر اشاره ای کوتاه که در مقدمه کتابچه قانونی

کنت، راجع به اعمال مجازات‌های بدنی شرعی نظیر قصاص وجود دارد. در این نوشتار با هدف معرفی کتابچه قانونی کنت به عنوان اولین سند قابل مطالعه در زمینه قانون ماهوی کیفری ایران و شناساندن تأثیرات این قانون در تشکیل نظام مدرن حقوق کیفری ایران به شیوه توصیفی-تحلیلی، به بررسی کتابچه مذکور و نقش آن در شکل‌گیری نظام نوین حقوق کیفری در ایران پرداخته می‌شود و به عنوان نتیجه می‌توان به تأثیر این قانون در شکل‌گیری مازمان‌پذیری شکل‌گیری حقوق کیفری مدرن و دسته‌بندی جرایم و مجازات‌ها در ایران... اشاره نمود.

مطالعه تاریخ حقوق کیفری، بیگاه برجسته‌ای در برنامه‌های مطالعاتی رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی معتبر دنیا دارد. آنچه از دوران باستان و نخستین دستورالعمل‌های کیفری اوروکاگینا (حاکم شهر لگش) در قرن بیست و چهارم قبل از میلاد مسیح تا دوران معاصر در عرصه حقوق کیفری اتفاق افتاده، شرح گام‌ها یکی از مهم‌ترین ابزارهای کنترل رفتار انسان، است. آگاهی نسبت به روند تحول حقوق کیفری، نه تنها در شناخت سیر تحول جوامع و تمدن‌ها مفید است، بلکه منشأ قواعد و قوانین کیفری را نیز به ما می‌آموزد و این توانایی را به ما می‌دهد که با درک دقیق‌تر از سرچشمه‌های شکل‌گیری این قواعد، تحولاتی صحیح‌تری از آنها داشته باشیم.

«کنت دومونت فرت» که در ایران تنها به نام کنت شهرت پیدا کرده است در سال ۱۸۳۹ میلادی برابر با ۱۲۵۵ به دنیا آمد. او فرانسوی الاصل است، اما نیاکان او از مردم سیسل و ناپل بوده‌اند. کنت در ناپل با رتبه افسری در

گارد ویژه پادشاه ناپل و سیسیل وارد خدمت شد و در سال ۱۸۶۰ علیه گاریبالدی سردار ملی ایتالیا وارد نبرد گردید و مجروح شد. کنت پس از بهبودی به اتریش رفت و در ارتش آن کشور وارد خدمت شد و حتی در چند جنگ هم شرکت کرد. کنت در سال ۱۸۶۹ به کلی از خدمت نظام استعفا نمود و در سال ۱۸۷۹ برابر با ۱۲۹۵ هجری در چهل سالگی رسماً وارد خدمت به دولت ایران شد و به صورت «مستشار پلیس» و بعد رئیس اداره پاس در اصفهان و احتسابیه به کار پرداخت تا به گفته صاحب مآثر والآثار به منحل شدن ششگی شهر و پاس بیوتات و اسواق دارالخلافه پرداخت. کنت برای انتظام امور نه به طرحی تهیه و به عرض پادشاه رسانید. این طرح حاوی هجده فصل است. غرض از آن انتظام امور اداره پلیس و ایجاد تسهیل در کارهای شهرداری است (سی فمی، ۱۳۶۲، ۵۷) بعد از طرح تنظیمات نظمیه، در سال ۱۲۵۸ خورشیدی قانون نامه‌ای که کنت تهیه کرده بود به تایید ناصرالدین شاه رسید و سال بعد اجرا بود. این قانون در ۵۸ ماده تنظیم شد که در بر گیرنده صور گوناگون رفتارهای ضد اجتماعی است. مقرراتی که با شاخه‌های علوم جنایی (از جمله حقوق جنایی اختصاصی، آیین دادرسی جنایی و حتی جرم‌شناسی و جزا شناسی) پیوند می‌خورد؛ به گونه‌ای که در پرتو این مقررات می‌توان بازتاب اصل‌ها و قاعده‌های حقوق جنایی و نیز دیگر مفهوما و نظریه‌های این علوم در پیکره این متن قانونی سخن گفت. البته فراتر از توصیف مقررات این کتابچه بر پایه اصل‌ها و مفهوماهای پیش گفته، مطالعه ماده‌های آن پیام‌های دیگری نیز در بر دارد که از جمله از دریچه جامعه‌شناسی حقوقی نیز

تحلیل پذیرند. این قانون به عنوان اولین قانون کیفری ایران باید معرفی، تحلیل و ارزیابی شود. نظام جرایم و نظام مجازات‌ها در این قانون تحلیل و ارزیابی خواهد شد. (رایجیان اصلی، ۱۳۹۶، ۶۸۹)

تا به حال تحقیق مفصلی در این باره انجام نشده است و خلاء تحقیقاتی در این بخش از تاریخ تحولات حقوق کیفری ایران احساس می‌شود. شناسایی شئاء مدرنیته سازی حقوق کیفری در ایران شایسته مطالعه و تحقیق است. از نظر کیفرشناسی، گه‌هایی از رویکرد سزادهی، پیشگیری، توان‌گیری و ... در قانون معین به وضوح قابل رویت است ولی غلبه با رویکرد توان‌گیری از بزه‌کاران همراه با اصلاح و تربیت آنان است، چراکه پررنگ‌ترین مجازات در این قانون مجازات مالب آزادی و حبس است، به طوری که واژه حبس ۵۴ مرتبه در این قانون تکرار شده است. این قانون را می‌توان حتی مقدم بر قانون جزای عرفی، اولین سند قابل مطالعه و ارزیابی در شاخه مطالعاتی کیفرشناسی در ایران دانست.